

Elektrikte “Rekabet” Yalanı DUY

Elk. Müh. M. Emin Özger
emin.ozger@emo.org.tr

Elektrik sektörünün ticari bir faaliyet alanı olarak düzenlenmesi ve kamunun tasfiyesi amaçlarıyla oluşturulan Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu'nun sektörde yarattığı tahribat ve kaos sürüyor. Kalite ve rekabet sloganlarıyla pazarlanan Kurul'un kalıcı başarıları; yatırımsızlık, zam ve politik yapılanma oldu. Elektrik fiyatlarının tüketiciler aleyhine belirlenmesinin başlangıcı ve en önemli düzenlemesi **Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği**ydi. Elektrik üreticilerinin 1 Temmuz 2006 tarihinde gerçekleştirdikleri elektrik üretmeme şantajıyla; Ege, Akdeniz ve Marmara bölgelerinde 13 il uzun süreli elektrik kesintisi yaşamıştı. Hemen arkasından yürürlüğe sokulan ve her türlü manipülasyona açık olan DUY'la elektrik üreticileri istediklerini elde etmiş oldular. Bundan sonra elektrik satışında önce günlük, sonra saatlik satışlar ile “karaborsa” yasal hale getirildi. Bu elektrik rantı, **Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi** üzerinden yasal hale getirildi.

Merkezi bir planlama ve yapılanmadan uzaklaştırılan sektörde elektrik talepleri ve üretim **gün öncesinde** tamamlanıyor. Elektrik üreticilerinin her saat için yaptıkları bu teklif fiyatlarında bir maliyet ve kar kontrolü yapılamıyor. **Gün içinde** tahmin edilemeyen tüketim artışı ya da arızalar nedeniyle oluşabilecek ihtiyaçlar **Dengeleme Güç Piyasası** denilen “borsa”da belirleniyor.

Bundan önce de değişik zamanlarda oluşan yüksek fiyattan elektrik satışı 13 Şubat 2012 günü yineleni. Bu tarihte 0,2 TL/kWh olan elektrik fiyatları 10 katı yükselerek 2 TL/kWh oldu. Soğukların artması ve doğal

gazda yaşanan kısıntıları, önceden tahmin edebilen ve fiyatlarını hiçbir maliyet gerekçesine bağlamayan bazı üreticiler gün öncesinde yüksek fiyat teklif ederek gün içinde karşılanamayan tüketimi çok yüksek fiyatlarla “dengelediler”. Bu alış-verişte kamunun tüketicilere sattığı elektrik fiyatı sabit olduğundan yalnızca bir gün içinde 85 milyon TL kamu zararı oluştu. “Sistemik” olarak biriken bu zararın tüketicilere yansması ise üç aylık dönemlerde yapılan (zam değil) “maliyet bazlı artış”lar oldu.

13 Şubat günü 0,15TL/kWh 'la başlayan fiyatlar talebin yükselerek karşılanamaması (!) nedeniyle saat 08.00'de 2,00TL/kWh yükseldi. Dönemsel tüketim talebini “doğru” tahmin ederek iki saat öncesi verdikleri fiyatın on katını teklif eden üreticiler sattıkları 21 milyon kWh elektrik karşılığı 42 milyon TL'yi mahsup hesaplarına yazdırdılar. O gün, koşullar ne kadar özel olursa olsun tüketim karakteristiği çok fazla değişmemişti. Saat 10.00'da başlayan tüketim artışı (aynı zamanda fiyat artışı) 12.00-13.00 arası öğlen izni nedeniyle bir miktar düştü. Daha sonra 14.00'de günün puantını tekrarladı. Bu saatte sonra 1,00TL/kWh'a inen fiyatlar saat 18.00'e kadar bu çizgisini sürdürdü. Havanın erken kararması ve işyerlerinin kapanmasıyla azalan tüketime karşın fiyatlar, gece 23.00'e kadar ortalama fiyatların beş katını korudu. Bu rant aktarımı, ancak gece yarısı normalleşebildi. Yeni bir

Bu kısa günün karı ise

2,00 TL/kWh x 21 milyon kWh = 42 milyon TL
1,6 TL/kWh x 7,6 milyon kWh = 12 milyon TL
1,16 TL/kWh x 7,6 milyon kWh = 8.8 milyon TL
0,99 TL/kWh x 29 milyon kWh =28.7 milyon TL
0,59 TL/kWh x 7,6 milyon kWh =4.5 milyon TL
0,45 TL /kWh x 7,7 milyon kWh =3.5 milyon TL
Toplam 73.2 milyon kWh=99.5 milyon TL

kara “borsa” gününe kadar.

Satış, ortalama bedel olan 0,2 TL'den gerçekleşseydi, toplam bedel 14.6 milyon TL olacaktı. Ancak (!) ucuzluk yaratan “rekabet” ortamında üretici şirketlere aktarılan fazladan bedel 84.8 milyon TL oldu.

Kamudan, her gün az ya da çok özel sektöre aktarılan bu kaynak; elektrik zamlarının da, faturalara artarak yansıyan hizmet bedellerinin de gerçek sebebidir.

Sektördeki iki ana rant unsurunun, yani üreticiler ile dağıtım şirketlerinin lobi ve siyasal nüfuzları birbirlerine göre azalan veya artan biçimde paylaştıkları bu **“serbest tekelci”** yapı, kamu yararı ve tüketiciler lehine bozulmadan sorunun çözümü mümkün değildir.

